

Suositus	3/2023
Ehdotus	A 1915/UKK
Käsittelijä	Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Mietintö vastaukseen suosituksesta 3/2023, joka koskee Pohjoismaiden kansanopistojen välisen yhteistyön edistämistä

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto merkitsee ilmoituksen tiedoksi ja katsoo suosituksen 3/2023 Pohjoismaiden kansanopistojen välisen yhteistyön edistämisestä neuvoston osalta *loppuun käsitellyksi*.

Taustaa

Suositus kuuluu seuraavasti:

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se edistää Pohjoismaiden kansanopistojen välistä yhteistyötä pohjoismaisten naapurikielten sekä Pohjoismaiden kulttuurin ja demokratian vahvistamiseksi.

Pohjoismaiden ministerineuvoston ilmoitus

Pohjoismaiden ministerineuvosto on Pohjoismaiden neuvoston kanssa samaa mieltä siitä, että pohjoismaainen koulutusmalli on maailmanlaajuisessa vertailussa ainutlaatuinen ja että kansanopistoilla on luonnollinen rooli pohjoismaisten yhteiskuntien laajoissa koulutustavoitteissa.

Pohjoismaiden koulutus- ja tutkimusministerineuvoston käytettävissä olevien taloudellisten resurssien on katettava Pohjoismaiden koko koulutusalan tarpeet tarkoituksenmukaisella tavalla. Yleistavoitteena on vahvistaa koulutussektorin institutionaalista ja pedagogista yhteistyötä ja tarjota mahdollisimman monille lapsille, nuorille ja myös aikuisille mahdollisuus kansainvälistymiseen pohjoismaisen sekä Pohjoismaiden ja Baltian maiden välisen yhteistyön kautta (Nordplus-varoista). Varat myönnetään kilpailutukseen perustuvassa hakumenettelyssä.

Suurimman osan pohjoismaisesta koulutusyhteistyöstä voidaan katsoa edistävän kielten ymmärtämistä ja kulttuuritietoisuutta sekä vahvistavan demokratiaa. Pohjoismaiden ministerineuvosto ei kuitenkaan usko, että pohjoismaisen koulutusyhteistyön nykyisellä rahoitustasolla voidaan ottaa käyttöön yksilöllistä tukea



muiden kuin tutkintoon johtavan koulutuksen matka- ja oleskelukustannuksiin, jotka yleensä edellyttävät merkittävää omarahoitusta.

Pohjoismaiden ministerineuvoston puitteet tarjoavat kuitenkin Pohjoismaiden kansanopistoille useita mahdollisuuksia yhteistyöhön ja oppilasvaihtoon.

Nordplus-ohjelman vuosibudjetti on noin 85 miljoonaa Tanskan kruunua (86,4 miljoonaa kruunua vuonna 2023), kun Baltian maiden rahoitusosuudet lasketaan mukaan. Koulutus- ja tutkimusministerineuvosto (MR-U) / -virkamieskomitea (ÄK-U) on pyrkinyt priorisoimaan resursseja konkreettiseen koulutusyhteistyöhön välttämällä mahdollisuuksien mukaan Nordplus-ohjelmaan kohdistuvia leikkauksia, ja Nordplus-rahoituksen osuus on edelleen noin 40 prosenttia MR-U:n vuotuisesta budjetista.

Oppilaitosyhteistyötä tekevät kansanopistot voivat hakea tukea kansanopisto-opiskelijoiden liikkuvuuteen, opettajien ja muun opetushenkilöstön liikkuvuuteen ja vaihtoon kansanopistoissa sekä tukea verkostoitumiseen ja hankeyhteistyöhön. Pohjoismaiden neuvoston suosituksessa toivottu opettajavaihto on siis jo nyt mahdollista Nordplus-ohjelmassa.

Rahoituskehykseen tehtiin uudella Nordplus-ohjelmakaudella 2023–2027 useita kansanopistoja hyödyntäviä parannuksia. Kansanopisto-opiskelijat ovat nyt taloudellisesti tasavertaisia muiden Nordplus Vuxen -ohjelman oppilaiden/opiskelijoiden kanssa (korvaus vaihtoon osallistuvaa kansanopisto-opiskelijaa kohti oli aiemmin 70 euroa/viikko, nyt 250 euroa/viikko). Korvaukset on määritetty Nordplus-ohjelman käsikirjassa 2023. Projektiohjauksen tukea voidaan anoa nyt myös liikkuvuushankkeissa, mikä ei aikaisemmin ollut mahdollista.

Kansanopistot voivat hakea rahoitusta myös Nordplus Horisontal -ohjelmasta, jos niiden yhteistyö perustuu eri koulutusasteiden väliseen kumppanuuteen, ja Nordplus Pohjoismaiden kielet -ohjelmasta, jos ne haluavat tehdä yhteistyötä erityisesti pohjoismaisten kielten tai Pohjoismaiden kansallisten vähemmistökielten kanssa.

Tässä yhteydessä on myös syytä mainita, että Erasmus+-ohjelman tarjoamat taloudelliset tukimahdollisuudet ovat lisääntyneet huomattavasti. Nykyisessä Erasmus+-ohjelmassa kansanopistot voivat hakea akkreditointia, jonka ansiosta kansanopistot voivat saada vuosittain varoja opiskelija- ja opettajavaihtoa varten. Lisäksi ei-akkreditoituille kansanopistoille on tarjolla erilaisia tukimuotoja sekä liikkuvuutta edistävään toimintaan että hankeyhteistyöhön (suurimmat hankeavustukset ovat jopa 400 000 euroa).

Aikuisten oppimisen pohjoismainen verkosto (NVL) helpottaa ja edistää aikuiskoulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä tehtävää pohjoismaista yhteistyötä. NVL-toimintaan osallistuneista 9 prosenttia oli vapaan sivistystyön organisaatioita



vuonna 2022 (ja 11 prosenttia vuonna 2021). Kansanopistot saavat kutsun kaikkiin NVL:n avoimiin tapahtumiin.

Kansanopistot ovat myös osa NVL:n kestäväen kehityksen verkostoa, ja esimerkiksi Norjan kansanopistojen neuvosto on mukana kestäväen kehityksen strategioita ja pedagogiikkaa koskevassa pilottihankkeessa.

NVL Suomi on mukana myös erilaisissa kansanopistoalan kumppanuuksissa, ja se tekee esimerkiksi kansanopistojen rooliin ja tehtäviin Pohjoismaissa liittyvää strategista yhteistyötä.

Sekä Nordplus-ohjelman hallinto että NVL ovat valmiita tarjoamaan opastusta ja erityisiä viestintätoimia, jotta yhä useammat korkeakoulut voisivat hyödyntää Pohjoismaiden ministerineuvoston tarjoamia mahdollisuuksia.

Pohjoismaiden ministerineuvosto katsoo siksi, että suositus on toteutunut osittain.

Valiokunnan näkemykset

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta kiittää koulutus- ja tutkimusministerineuvostoa yksityiskohtaisesta vastauksesta. Vastauksesta käy ilmi, että kansanopisto-opiskelijat ovat nyt muiden opiskelijoiden kanssa tasa-arvoisessa asemassa taloudellisesti käydessään kansanopistoa toisessa Pohjoismaassa tai Baltian maassa. Ministerineuvosto tuo myös esiin kansanopiston opiskelijoiden ja opettajien mahdollisuudet hakea Nordplus-rahoitusta sekä mahdollisuuden osallistua NVL:n (Aikuisten oppimisen pohjoismainen verkosto) tarjoamaan yhteistyöhön.

Valiokunta pitää valitettavana, ettei yksittäisten kansanopisto-opiskelijoiden ole edelleenkaan mahdollista hakea tukea lisäkustannuksiin, joita syntyy opiskelusta kansanopistossa toisessa maassa, ja katsoo vastauksen kertovan niistä valitettavista seurauksista, joita budjettileikkauksilla on koulutussektorille ollut. Valiokunta aikoo seurata koulutussektorin budjettikysymystä jatkossakin.

Valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto merkitsee ilmoituksen tiedoksi ja katsoo suosituksen 3/2023 Pohjoismaiden kansanopistojen välisen yhteistyön edistämisestä neuvoston osalta *loppuun käsitellyksi*.



Pohjolassa 5. syyskuuta 2023

Camilla Gunell (ÅSD)

Henrik Møller (S)

Lars Mejern Larsson (S)

May Britt Lagesen (A)

Pinja Perholehto (sd.)

Brigitte Klinskov Jerkel (KF)

Marko Kilpi (kok.)

Noora Fagerström (kok.)

Ville Väyrynen (kok.)

Ulrica Liljeberg (C)

Hafdís Hrönn Hafsteinsdóttir (Frlf)

Kathrine Kleveland (Sp)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Victoria Tiblom (SD)

Helge André Njåstad (FrP)